

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО**

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні кафедри
фізичної терапії та ерготерапії
2019 р. протокол №
Зав. каф _____
Коритко З.І.

**ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з навчальної дисципліни**

**«ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ ПОРУШЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ
ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ»**

рівень вищої освіти «бакалавр»

для студентів IV курсу факультету ФТ та ЕТ IV-V курсу ФПК ПП та ЗО

©доц. Івасик Н. О.

Конспекти самопідготовки (у відповідності до запитань у межах тем, які розглядаються на лекційних та семінарських заняттях).

Тема: Анатомія та фізіологія органів дихання

Студенти вивчають будову, форму та рухи грудної клітки, основні та допоміжні дихальні м'язи.

Механізми вдиху та видиху, роль плеври.

Тема: ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ ДИХАННЯ

Етіологію, патогенез та клінічна характеристика легеневого серця, обструктивного бронхіту, бронхіоліту, легеневої гіпертензії.

Основні та додаткові дихальні шуми при різних захворюваннях (скласти таблички).

Тема: Обстеження хворих з респіраторними захворюваннями у фізичній терапії

Функціональне обстеження дихальної системи (пневмотахометрія, спірометрія, спірографія) та при накладанні патологій.

Збір анамнезу, провести огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию на рідних чи знайомих та функціональні обстеження (проби Штанге та Генчі, 6-ти хвилинний тест на ходьбу) за даними картами обстеження та опитувальниками. Реабілітаційний діагноз.

Анкета опитування хворих із захворюваннями респіраторної системи

Дата _____ Прізвище, ім'я _____ Вік _____

Діагноз _____

Форма бронхіальної астми: легка, середня, важка (для астматиків) _____

Як давно вживає ліки? Які? (для хронічних захворювань) _____

Лікування систематичне чи епізодичне? (для хронічних захворювань) _____

Коли захворів (ла)? _____ Захворів (ла) гостро чи поступово? _____

З яких симптомів почалося захворювання? _____

Ви часто хворієте? _____ Якщо так, то скільки разів на рік _____

Чим спричиняється загострення (для хронічних захворювань)? _____

Чим знімаються загострення (для хронічних захворювань)? _____

Коли проведено останній курс лікування? (для хронічних захворювань) _____

Чи була алергічна реакція? (коли? яка? на що?) _____

Скарги:

кашель (є, нема) _____ за наявності сухий чи вологий? _____ відкашлює чи ні? скільки? _____ чи є провокуючі фактори? _____ якщо так, то що саме _____

шкала САТ

від	бали					до
Я ніколи не кашляю	1	2	3	4	5	Я кашляю постійно
У мене зовсім немає мокроти (слизу)	1	2	3	4	5	У мене багато мокроти (слизу)
У мене зовсім немає відчуття тиску у грудній клітці	1	2	3	4	5	У мене сильне відчуття тиску у грудній клітці
Коли я йду вгору чи піднімаюся по сходах на 1 прольот, у мене немає задишки	1	2	3	4	5	Коли я йду вгору чи піднімаюся по сходах на 1 прольот, у мене виникає сильна задишка
Моя повсякденна діяльність у межах дому не обмежена	1	2	3	4	5	Моя повсякденна діяльність у межах дому сильно обмежена
Незважаючи на моє захворювання легень, я відчуваю себе впевнено коли виходжу з дому	1	2	3	4	5	Із-за мого захворювання легень, я зовсім не відчуваю себе впевнено, коли виходжу з дому
Я сплю дуже добре	1	2	3	4	5	Із-за мого захворювання легень я сплю дуже погано
У мене дуже багато енергії	1	2	3	4	5	У мене зовсім немає енергії

наявність задишки (так чи ні) _____ за наявності: в спокої чи при навантаженні? Як часто? _____ тривалість задишки, чим вона знімається? _____

шкала MRC

ступінь	важкість	опис
0	Нема	Задишка не турбує, за виключенням дуже інтенсивного навантаження

1	Легка	Задишка при швидкій ходьбі чи підйомі на невелике підвищення
2	Середня	Задишка призводить до більш повільної ходьби у порівнянні з людьми того ж віку і з'являється необхідність робити зупинки при ходьбі у своєму темпі по рівній поверхні
3	важка	Задишка заставляє робити зупинки при ходьбі на відстані біля 100 м чи через декілька хвилин ходьби по рівній поверхні

інші скарги _____

Чи є супутні захворювання? _____ Якщо так, то які? _____

Сон: спокійний чи ні? _____ Скільки часу спите _____ висипаєтеся чи ні? _____

Кількість госпіталізацій на рік (для хронічних захворювань) _____

Тривалість ремісій (для хронічних захворювань) _____

Як переносите фізичне навантаження? (добре, середньо, погано) _____

Якщо середньо чи погано, то що обмежує рухову діяльність? (задишка, швидка втома, кашель, страх що до виникнення приступу, інші причини) _____

Скільки часу витрачаєш на домашнє завдання? (для учнів) _____

Коли його виконуєш? (після школи, після відпочинку, після 8 години вечора) _____

Скільки днів школи пропущено? __ з них: через хворобу __ з інших причин _

Як проводиш своє дозвілля? (гуляєш, читаєш, дивишся телевізор, інше) _____

Чи займаєшся спортом? _____ Якщо так, то яким і скільки часу? _____

Чи робите ранкову гімнастику? _____ Постійно чи епізодично? _____

Як ставитесь до свого захворювання? (підвищена увага, недовірливо, відповідно до важкості стану, байдуже) (для хронічних захворювань) _____

Ви часто конфліктуєте: з товаришами? _____ з батьками _____

Якщо так, то чому? (для учнів) _____

Курите? _____ Якщо так, то з якого віку? _____ Скільки викурюєте сигарет на день? _____

Чи хворіє хтось у родині бронхіальною астмою чи іншими алергічними захворюваннями? _____

Функціональне обстеження кардіо-респіраторної системи осіб з бронхо-легеневими патологіями

П.І.П. _____ вік _____ (роки) ріст _____ (см) вага _____ (кг)

Діагноз _____

Вихідні дані

ЧСС (уд/хв.)	ЧД (цикл/хв.)	АТ (мм.рт.ст.)	ЖЄЛ (л)	ПШВ (л/хв.)	SaO ₂ (%)

6-ти хвилинна ходьба

№ зупинки	ЧСС (уд/хв.)	ЧД (цикл/хв.)	АТ (мм.рт.ст.)	SaO ₂ (%)	Тривалість відпочинку (сек)	Причина зупинки

Пройдена відстань _____ (м), к-ть зупинок _____ тривалість відпочинку _____ (сек)

Після навантаження

	ЧСС (уд/хв.)	ЧД (цикл/хв.)	АТ (мм.рт.ст.)	SaO ₂ (%)	ЖЄЛ (л)	ПШВ (л/хв.)
1 хвилина						X
3 хвилини					X	X
5 хвилини					X	
10 хвилини					X	
15 хвилини					X	

Висновок

Критерії оцінки 6-ти хвилинного тесту за пройденою відстанню (у м)

ПШВ вих – (ПШВ вих. X 0,15)	
$A = S \times m$	
$P = S \times m / t$	

* Примітка: де А – робота (кг×м); Р – потужність (кг×м/с); S – відстань (м); m — маса тіла (кг), t — час (с)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Оцінка	бали	відстань
Дуже погано	1	Менше ніж $(P/4+37)/100 \times 360$
Погано	2	$[(P/4+37)/100 \times 360; (P/4+37)/100 \times 420)$
Задовільно	3	$[(P/4+37)/100 \times 420; (P/4+37)/100 \times 540)$
Добре	4	$[(P/4+37)/100 \times 540; (P/4+37)/100 \times 720)$
Дуже добре	5	$[(P/4+37)/100 \times 720; (P/4+37)/100 \times 840)$
Відмінно	6	$[(P/4+37)/100 \times 840$ і більше

* Примітка: де Р – ріст у см

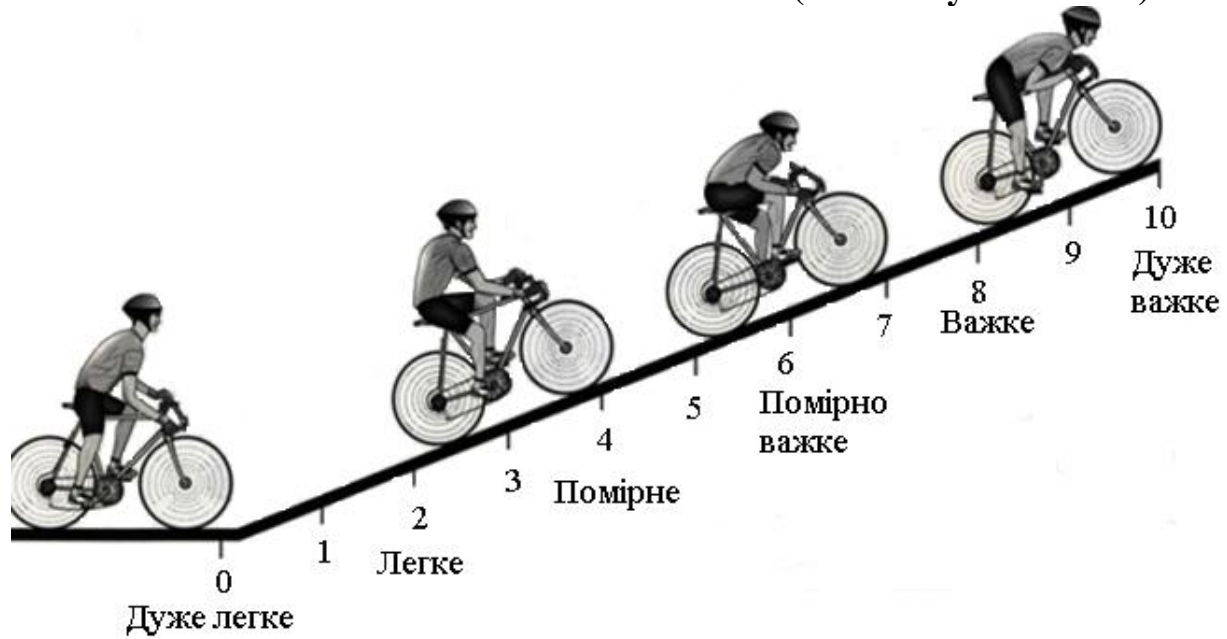
_____

_____

_____

Суб'єктивна оцінка

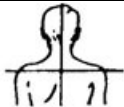
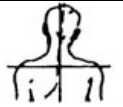

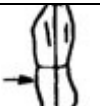
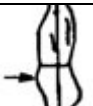

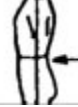

Перенесеного навантаження за шкалою Robertson (OMNI Cycle Format)

задишки за шкалою Borg

Обстеження постави

Ділянка обстеження	П.І.			Дата обстеження
	Добре - 10	Задовільно - 5	Погано - 0	
Голова				
Плечі				
Спина				
Таз (стегна)				
Стопи				
Шия				
Грудний відділ				
Положення у просторі (хребет)				
Живіт				
Поперековий відділ				
Загальна сума				

Тема: РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ВТРУЧАННЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ЗАДАЧ

Підбирати дихальні вправи (які сприяють покращенню вентиляції легень; виведенню ексудату; ліквідації бронхоспазму), дренажні вправи, та практикувати їх проведення на товаришах, рідних та близьких. Вдосконалити уміння у викладанні пацієнта у положення постурального дренажу, та реабілітаційні маніпуляції (мануальний тиск, вібрація, перкусія, відскакування, спружинення ребер, стискання)

Розв'язати ситуаційну задачу

Хвора Р. 11 років. Лівобічна полісегментарна пневмонія, ексудативний плеврит, ДН-II ст. Поступила у стаціонар 4 дні тому з $t - 39,1^{\circ} \text{C}$. Скарги на загальну слабкість, важко дихати, ЧД – 36, ЧСС – 155 уд/хв. 2 дні тому була проведена плевральна пункція, через яку вивели 600 мл ексудату.

При обстеженні виявлено відставання лівої сторони грудної клітки при диханні, перкуторно виявлено укорочений звук, аускультативно в цій ділянці дихання не прослуховується. Зліва по боковій поверхні місцями прослуховуються крепитуючі хрипи. Кашель відсутній. ЧД – 28, ЧСС – 110, $t - 37^{\circ} \text{C}$.

Рекомендована література

Основна:

1. Анатомія та фізіологія людини : підручник / П. І. Сидоренко, Г. О. Бондаренко, С. О. Куц. – 5-е вид. – Київ : Медицина, 2015. – 296 с.
2. Бобрицька В. І. Анатомія, вікова фізіологія і шкільна гігієна / В. І. Бобрицька. – Київ : Професіонал; 2004. – 80 с.
3. Івасик Н. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації/терапії дітей шкільного віку з бронхолегеневими патологіями : монографія / Наталія Івасик. – Львів : ЛДУФК, 2018. – 393 с.
4. Івасик Н. Фізична реабілітація при порушенні діяльності органів дихання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фізкультурного профілю / Наталія Івасик. – 2-ге вид. – Львів : Український бестселер, 2009. – 192 с.
5. Коритко З. І. Загальна фізіологія : навч. посіб. / Зоряна Коритко, Євген Голубій. – Львів : ПП Сорока, 2002. – 141 с.
6. Коритко З. Медико-біологічні основи фізичного виховання / Зоряна Коритко. – Львів, 2002. – 51 с.
7. Куцериб Т. Анатомія людини з основами морфології : навч. посіб. / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів: ЛДУФК, 2019. – 86 с.
8. Медико-біологічні основи фізичної терапії, ерготерапії ("Нормальна анатомія " та "Нормальна фізіологія") : навч. посіб. / Мирослава Гриньків, Тетяна Куцериб, Станіслав Крась, Софія Маєвська, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 146 с.
9. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Ф. В. Музика, М. Я. Гриньків., Т. М. Куцериб. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.

10. Мухін В.М. Фізична реабілітація : підручник / В. М. Мухін. – Київ : Олімпійська література, 2010. – 488 с.
11. Основи обстеження хворого та схема історії хвороби : навч. посіб. / Г. В. Дзяк, В. З. Нетяженко, І. М. Кардашевська, М. Г. Кобзар, К. Ю. Єгоров, В. М. Березовський, Л. М. Шендрик, С. Й. Крижанівська, Ю. П. Артамонов, В. І. Березуцький, І. С. Борисова, О. І. Кравченко, Л. І. Новоженіна, В. І. Кравчатий. – Дніпропетровськ; МОЗ України, ДДМА, 2002. – 70 с.
12. Патолофізіологія : підручник (ВНЗ III—IV р. а.) / М. Н. Зайко, Ю. В. Биць, М. В. Кришталь та ін. ; за ред. М.Н. Зайка, Ю.В. Биця, М.В. Кришталь. – 6-е вид., переробл. і допов. – Київ : Медицина, 2017. – 740 с.
13. Уилмор Дж. Х. Физиология спорта и двигательной активности / Уилмор Дж.Х., Костил Д. Л. – Киев : Олимпийская литература, 1997. – 503 с.
14. Федорів Я. Хвороби органів дихання : навч. посіб. / Федорів Я.-Р.М., Регеда М. С., Гайдучок І. Г. – Київ : Вища освіта в Україні, 2015. – 488 с.
15. ATS Statement: Guidelines for the Six — Minute Walk Test. American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine. 2002;166:111–117.
16. Cuccurullo S. Physical Medicine and Rehabilitation Board Review, 3rd Edition New York: Demos Medical Publishing; 2015. 1010p.
17. Frownselter DL, Dean E. Cardiovascular and Pulmonary Physical Therapy: Evidence to Practice. 5th ed. Elsevier Mosby, 2013. 832p.
18. Sharp CR. Physical examination of the respiratory system / Sharp CR, Rozanski EA. // Top Companion Anim Med, 2013. - № 28 (3). – P.79-85.

Допоміжна:

1. Детская пульмонология / под ред. И. Л. Аряева. – Киев : Здоров'я, 2005. – 305 с.
2. Дубровский В. И. Спортивная медицина : учеб. для студ. ВУЗов / В. И. Дубровский. – 2-е изд. – Москва : Владос, 2002. – 512 с.
3. Епифанов В. А. Лечебная физическая культура и массаж / В. А. Епифанов. – Москва : ТЕО ТАР-МЕД, 2002. – 558 с.
4. Івасик Н. Алгоритм реабілітаційного обстеження дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2016. – № 4(54). – С. 42–46.
5. Івасик Н. Безапаратні методики дихальної гімнастики / Івасик Н. // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 670–676.
6. Івасик Н. Диференційований підбір дихальних вправ для дітей з бронхо-легеневою патологією в умовах тренувального процесу при фізичній реабілітації / Наталія Івасик // Актуальні проблеми юнацького спорту : зб. пр. за матеріалами XI Всеукр. наук.-практ. конф. – Херсон, 2014. – С. 192–194.
7. Івасик Н. Застосування масажу при бронхо-легеневих захворюваннях у дітей / Н. Івасик, Л. Левицька // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2016. – № 2. – С. 64–67.
8. Івасик Н. Модель планування індивідуальної програми фізичної реабілітації/терапії дитини з бронхо-легеневим захворюванням / Івасик Наталія // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2017. – № 2(58). – С. 34–39.
9. Івасик Н. Обґрунтування добору засобів фізичної реабілітації у дітей з бронхолегеневими захворюваннями у комплексі протикашльової терапії / Наталія Івасик // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання і спорту / за заг. ред. Євгена Приступи. – Львів, 2016. – Вип. 20, т. 3/4. – С. 30–35.
10. Івасик Н. Обґрунтування добору засобів фізичної реабілітації для дітей, хворих на гостру пневмонію / Наталія Івасик // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2016. – № 1(23) – С. 45–52.

11. Івасик Н. Обґрунтування диференційного підходу експрес-оцінки реабілітаційного потенціалу при фізичній реабілітації з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 3К1(70)16. – С. 16–20.
12. Івасик Н. О. Обґрунтування розробки опитувальника якості життя для дітей шкільного віку з гострими бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. О. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2015. – № 4(48). – С. 50 – 53.
13. Івасик Н. Організаційні та методичні складові концепції фізичної реабілітації дітей з бронхо-легеневими патологіями / Івасик Н. // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2016. – Вип. 1. – С. 488–494.
14. Івасик Н. О. Особливості дозування фізичного навантаження при фізичній реабілітації дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. О., Тиравська О. І. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 11(81)16. – С. 49–53.
15. Івасик Н. Оцінка показників функції зовнішнього дихання у дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Наталя, Бергтравм Вікторія // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 2. – С. 183–187.
16. Івасик Н. Підбір дихальних вправ для дітей при бронхолегеневих захворюваннях відповідно до клінічної картини на момент втручання / Н. Івасик // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінницького держ. пед. ун-ту імені Михайла Коцюбинського. – Вінниця, 2014. – Вип. 17. – С. 313–317.
17. Івасик Н. О. Побудова реабілітаційного діагнозу в клінічній практиці фізичного реабілітолога при бронхо-легеневих захворюваннях у дітей / Івасик Н. О. Левицька Л. М. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наук. пр. – Київ, 2016. – Вип. 10(80)16. – С. 51–55.
18. Івасик Н. Порівняльна характеристика показів до застосування фізичної реабілітації, як складової пульмонологічної реабілітації при бронхолегеневих захворюваннях / Наталя Івасик // Лікарська справа. – 2017. – № 5/6. – С. 25–31.
19. Івасик Н. Порушення постави у дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 5 (75)16. – С. 49–52.
20. Івасик Н. Реабілітаційний діагноз при бронхо-легеневих захворюваннях у дітей згідно МКФ / Наталя Івасик // Сучасні аспекти в комплексному підході до фізичної реабілітації. Тези наук.-практ. конф. – Львів, 2017. – С. 29.
21. Івасик Н. Розрахунок якісної оцінки тесту 6-ти хв ходьби у дітей / Наталя Івасик // Сучасні тенденції у практиці й освіті з фізичної терапії : тези доп. міжнар. наук. семінару. – Львів : ЛДУФК, 2016. – С. 25–27.
22. Івасик Н. Складання індивідуальної програми з фізичної реабілітації для дітей з бронхо-легеневими захворюваннями / Івасик Н. // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2016. – Вип. 9(79)16. – С. 47–51.
23. Івасик Н. Фізична реабілітація осіб з бронхо-легеневими захворюваннями у базі доказової медицини / Наталя Івасик // Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – 2017. – Вип. 25/26. – С. 142–148.
24. Івасик Н. Фізична реабілітація дітей, хворих на бронхіальну астму : метод. рек. для фахівців з фізичної реабілітації / Наталя Івасик. – Львів, 2003. – 64 с.
25. Майданник В. Г. Клинические рекомендации по диагностике, лечению и профилактике заболеваний верхних дыхательных путей у детей / В. Г. Майданник. – Киев : Аспект-Полиграф, 2003. – С. 13–280.

26. Мошков В. И. Об умеренности физических нагрузок в лечебной физкультуре. Лекция // Вопросы курортологии, физиотерапии и лечебной физкультуры. – 1991. – № 5. – С. 62–64.
27. Рачинский И. Д. Избранные лекции по пропедевтике внутренних болезней / И. Д. Рачинский. – Сумы : СумГУ, 2004. – 228 с.
28. Регада М. С. Пневмония : монографія / М. С. Регада. – Вид. друге, доп і перероб. – Львів : Сполом, 2005. – 109 с.
29. Тимрук-Скоропад К. Використання методів дослідження в процесі легеневої реабілітації та фізичної терапії осіб з хронічним обструктивним захворюванням легень (огляд клінічних настанов). Слобожанський науково-спортивний вісник. 2018; 4(65):5–12.
30. Тимрук-Скоропад К. А. Фізична реабілітація при порушенні діяльності дихальної системи : метод. реком. до клінічної практики / Тимрук-Скоропад К. А., Івасик Н.О. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 42 с.
31. Фізична реабілітація : анот. бібліогр. покажч. / уклад. Ірина Свістельник. – Київ : Кондор, 2012. – 1162 с.
32. Хрущев С. В. Физическая культура детей с заболеваниями органов дыхания / Хрущев С. В., Симонова О. И. – Москва, 2006.
33. Carson K.V. Physical training for asthma / Carson K.V., Chandratilleke M.G., Picot J., Brinn M.P., Esterman A.J., Smith B.J. Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 9. [DOI: 10.1002/14651858.CD001116.pub4.]
34. Chaves G.S.S. Chest physiotherapy for pneumonia in children. / Chaves G.S.S., Fregonezi G.A.F., Dias F.A.L., Ribeiro C.T.D., Guerra R.O., Freitas D.A., Parreira V.F., Mendonca K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 9. [DOI: 10.1002/14651858.CD010277.pub2.]
35. Craig A. Williams. Exercise Training in Children and Adolescents with Cystic Fibrosis: Theory into Practice / Craig A. Williams, Christian Benden, Daniel Stevens, Thomas Radtke // International Journal of Pediatrics Volume 2010 (2010), Article ID 670640.
36. Dinna L. Frownfelter Chest physical therapy and pulmonary rehabilitation-2nd edition / Year Book medical publishers, INC- Chicago- London- Boca Raton, 1987. – 823 p.
37. Droszcz W. Astwa. Zarys patofizjologii, zasady diagnostyki i lecznia Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2002. – 316 s.
38. Freitas D.A. Breathing exercises for adults with asthma / Freitas D.A., Holloway E.A., Bruno S.S., Chaves G.S.S., Fregonezi G.A.F., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2013, Issue 10. [DOI: 10.1002/14651858.CD001277.pub3.]
39. Freitas D.A. Standard (head-down tilt) versus modified (without head-down tilt) postural drainage in infants and young children with cystic fibrosis / Freitas D.A., Dias F.A.L., Chaves G.S.S., Ferreira G.M.H., Ribeiro C.T.D., Guerra R.O., Mendonça K.M.P.P. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2015, Issue 3. [DOI: 10.1002/14651858.CD010297.pub2.]
40. Gaffin JM, Shotola NL, Martin TR, Phipatanakul W. Clinically useful spirometry in preschool-aged children: evaluation of the 2007 American Thoracic Society Guidelines. Journal of Asthma. 2010;47:762–767.
41. Garrod R., Lasserson T. Role of physiotherapy in the management of chronic lung diseases: An overview of systematic reviews // Respir. Med. — 2007. — V. 101, № 12. — P. 2429–2436.
42. Grande A.J. Water-based exercise for adults with asthma. / Grande A.J., Silva V., Andriolo B.N.G., Riera R., Parra S.A., Peccin M.S. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2014, Issue 7. [DOI: 10.1002/14651858.CD010456.pub2].
43. International Classification of Functioning, Disability and Health: ICF / WORLD HEALTH ORGANIZATION GENEVA, 2001. – 303 p.
44. International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps: A manual of classification relating to the consequences of disease / WORLD HEALTH ORGANIZATION GENEVA 1980. – 270 p

45. Key Concepts and Advances in Pulmonary Rehabilitation / Martijn A. Spruit, Sally J. Singh, Chris Garvey, Richard ZuWallack et al. and on behalf of the ATS/ERS Pulmonary Rehabilitation / *Am J Respir Crit Care Med*, 2013/ -Vol. 188 (8). – P. e13–e64.
46. Lee A.L. Airway clearance techniques for bronchiectasis / Lee A.L., Burge A.T., Holland A.E. // *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2015, Issue 11. [DOI: 10.1002/14651858.CD008351.pub3].
47. Macêdo T.M.F. Breathing exercises for children with asthma. / Macêdo T.M.F., Freitas D.A., Chaves G.S.S., Holloway E.A., Mendonça K.M.P.P. // *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2016, Issue 4. [DOI: 10.1002/14651858.CD011017.pub2].
48. McIlwaine M. Positive expiratory pressure physiotherapy for airway clearance in people with cystic fibrosis. / McIlwaine M., Button B., Dwan K // *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2015, Issue 6. [DOI: 10.1002/14651858.CD003147.pub4].
49. Mckoy, N.A. Active cycle of breathing technique for cystic fibrosis / Mckoy, N.A., Wilson, L.M., Saldanha, I.J., Odelola, O.A., Robinson, K.A. // *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 2016, Issue 7. [DOI: 10.1002/14651858.CD007862.pub4].
50. Medycyna praktyczna. Wydane specjalne. Światowa strategia rozpoznawana, leczenia i prewencji astmy. Raport NB LDI / WHO National Health, Lung and Blood Institute World Health Organization. – 2002. - № 6. – 181s.
51. Spruit MA, Wouters EFM. Organizational aspects of pulmonary rehabilitation in chronic respiratory diseases. *Respirology* 2019;24:838–43.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Івасик Н. Застосування тренажерів у дихальній гімнастиці пацієнтів з бронхолегеневими захворюваннями [Електронний ресурс] / Наталія Івасик // *Спортивна наука України*. – № 2(72). – С. 42–50. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/415/399>
2. Електронний каталог ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://3w.ldufk.edu.ua/>
3. Електронний репозитарій ЛДУФК імені Івана Боберського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/>
4. Лікувальна фізична культура при захворюваннях органів дихання : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 27 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/239>
5. Лікувальна фізична культура при захворюваннях серцево-судинної системи : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 27 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/294>
6. Масаж : анот. бібліогр. покажч. [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 66 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/365>